

ZARZĄDZENIE NR...54/2016

Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim

z dnia 12 sierpnia 2016 r.

w sprawie wprowadzenia

**Programu Wsparcia Osób Starszych przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2016-2020**

Na podstawie art. 15 pkt 3 – 6 i art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930) oraz § 41 ust. 2 pkt 2 i § 46 ust. 1 Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, stanowiącego załącznik nr 3 do Zarządzenia Nr IV/169/2016 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 6 kwietnia 2016 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim (z późn. zm.), zarządzam, co następuje:

§ 1. Wprowadza się do realizacji **Program Wsparcia Osób Starszych przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2016-2020**, zwanego dalej „Programem” - w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się kierownikom poszczególnych działów i komórek organizacyjnych oraz głównym specjalistom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim
mgr Magdalena Nalwicz

**Program Wspierania Osób Starszych
przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim
na lata 2016 – 2020**

Spis treści

Wstęp	3
I. Cele Programu.....	4
II. Adresaci Programu.....	5
III. Podstawa prawna Programu	5
IV. Diagnoza społecznej sytuacji osób starszych	5
V. Analiza SWOT.....	10
VI. Cele strategiczne i szczegółowe.....	12
1. Społeczna poprawa obrazu starości.....	12
2. Zapewnienie wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku, poprzez różnorodne świadczenia wspierająco – opiekuńcze.....	12
3. Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości wsparcia i opieki nad osobami starszymi.....	13
VII. Wskaźniki do Programu.....	13
VIII. Zasady wdrażania i realizowania Programu.....	14
1. Ewaluacja.....	14
2. Monitoring.....	14
3. Finansowanie.....	15

Wstęp

Wdrożenie i realizacja Programu Wspierania Osób Starszych na lata 2016 – 2020, zwanego w dalszej części „Programem”, opracowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, zwany w dalszej części MOPS, jest odpowiedzią na negatywne zmiany demograficzne na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, co związane jest z powszechnym zjawiskiem starzejącego się społeczeństwa. Jest to kluczowa kwestia społeczna współczesnego społeczeństwa i jednocześnie poważnie zaniedbana w ramach polityki społecznej. Niesie ze sobą szereg negatywnych konsekwencji i wyzwań w sferze socjalnej, medycznej, ekonomicznej i kulturowej, a problemy związane z podeszłym wiekiem są czynnikami zwiększającymi zagrożenie wykluczeniem społecznym osób z tej grupy wiekowej. Wraz ze wzrostem osób starszych zwiększać się będzie liczba osób chorych, niepełnosprawnych wymagających systematycznej pomocy ze strony rodziny, instytucji oraz innych osób. Program ten ma na celu wprowadzić odpowiedni system pomocy dostosowany do potrzeb tej grupy wiekowej na terenie naszego miasta.

Starzenie się społeczeństwa jest efektem z jednej strony ograniczenia dzietności, a z drugiej wynika z szybkiego spadku umieralności wśród osób dorosłych, którzy w większym stopniu dożywają zaawansowanego wieku. Zauważalne jest tu również zjawisko podwójnego starzenia się ludności, czyli w ramach populacji seniorów wzrasta liczba „starych - starych”, a następnie „najstarszych - starych”¹. Fakt ten potwierdza już wiele badań i prognoz demograficznych. Polskie Towarzystwo Medycyny Prewencyjnej i Przeciwwstarzeniowej przewiduje do 2050 r. wzrost liczby ludzi w podeszłym wieku o 400 %. Jak wynika z badań prowadzonych przez Towarzystwo nad przeciętnym wiekiem ludzi na przestrzeni wieków, średnia długość życia prognozowana na rok 2050 wynosi 100 lat. Ponadto prognozy demograficzne wskazują, że najszybszy przyrost dotyczyć będzie właśnie osób w późnej starości tj. powyżej 80 roku życia.

Według ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia umowny podział grup wiekowych osób starszych wygląda następująco:

- 45 – 59 roku życia – wiek przedstarczy,
- 60 (65) – 74 roku życia - wczesna starość, tzw. młodzi starzy, trzeci wiek, lata wieku podeszłego,
- 75 - 89 roku życia - wiek starczy, późna starość tzw. starzy – starzy,
- powyżej 80 roku życia - starość sędziwa, czwarty wiek,
- 90 lat i więcej długowieczność najstarsi - starzy.

Proces starzenia się ludności jest bardzo istotny ze społecznego punktu widzenia, gdyż populacja osób starszych to zbiorowość posiadająca swoje specyficzne cechy. Podstawową cechą jest znaczny spadek aktywności i zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie samodzielności życiowej oraz narastające nasilenie się zależności od otoczenia.

---

¹ P. Szukalski, To idzie starość polityka społeczna a przygotowanie do starzenia się ludności polski, www.zus.pl/files/dpir/2080930_To_idzie_starosc_polityka_spoleczna_wobec_procesu_starzenia.pdf, s. 13.

Dlatego postępujący proces starzenia się populacji osób starszych wymaga wielokierunkowych działań, których głównym celem powinno być zapewnienie godnego życia w wieku podeszłym poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie ku temu odpowiednich warunków. Jednak należy tu uwzględnić zmianę liczebności, jak również strukturę grup osób starszych, a także malejące możliwości rodziny w zapewnieniu pomocy i oparcia, rodząc potrzebę odmiennego podejścia do tej nowej kwestii społecznej.

Opracowany Program wychodzi naprzeciw tym nowym wyzwaniom w dziedzinie wspierania osób w wieku starszym i zawiera działania na rzecz seniorów na lata 2016-2020, jest częścią polityki senioralnej w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski. Składa się z kilku części i tak w pierwszej, diagnostycznej, przedstawia sytuację demograficzną Gminy na podstawie danych statystycznych z Urzędu Miasta w Ostrowcu Św. i Banku Danych Lokalnych w Kielcach. Diagnoza osób starszych została opracowana również na podstawie analizy sprawozdań rocznych MOPS za okres trzech lat tj. od 01.01.2013 r. do 31.12.2015 r. Uzupełnieniem tak rozpoznanej sytuacji seniorów na terenie Gminy jest analiza SWOT pozwalająca na określenie: mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla lokalnego systemu wsparcia dla tych osób. Pozwoli ona również na identyfikację zasobów Ośrodka.

W drugiej części programowej, Program określa cel główny oraz cele szczegółowe i operacyjne, a także zestaw wskaźników do oceny realizacji założeń niniejszego dokumentu. W ostatniej części przedstawiono zasady wdrażania i prowadzenia sprawozdawczości dotyczącej Programu, a w tym ewaluacja i monitoring.

I. Cele Programu

Głównym założeniem Programu opracowanego przez MOPS jest poprawa jakości życia osób w wieku 60+ na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski poprzez zaspokojenie ich potrzeb i oczekiwań, zwiększenie aktywności, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku seniorów w społeczeństwie. Dlatego przesłanką tego dokumentu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla seniorów i ich rodzin, poprzez zapewnienie takiej pomocy w ich miejscu zamieszkania, by uniknąć kierowania osób starszych do placówek stacjonarnej opieki – domów pomocy społecznej, które są najdroższą formą pomocy.

Dlatego cele Programu zostały zindywidualizowane i dostosowane do możliwości seniorów, które będą realizowane poprzez różnorodne formy wsparcia między innymi takie, jak:

- udzielanie pomocy materialnej,
- świadczenie usług opiekuńczych i usług opiekuńczych specjalistycznych w miejscu zamieszkania,
- zapewnienie wsparcia rodzinom sprawującym opiekę nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i wymagającymi całodobowej opieki osób drugich,
- zapewnienie poradnictwa i doradztwa,
- realizowanie pracy socjalnej na rzecz osób starszych stosownie do ich sytuacji i zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,

- prowadzenie monitoringu sytuacji osób starszych pozostających w trudnej sytuacji rodzinnej, materialnej, zdrowotnej i z ograniczoną sprawnością do samoobsługi,
- prowadzenie placówek wsparcia dla osób starszych np. Dziennego Domu „Senior – WIGOR” czy klubów seniora,
- doskonalenie kadry MOPS z zakresu udzielania pomocy osobom w wieku 60+,
- opracowywanie własnych standardów w zakresie wspierania osób starszych i ich członków rodzin.

I. Adresaci Programu

Program skierowany do:

- osób 60+ zamieszkujących na terenie miasta,
- osób starszych pozostających w trudnej sytuacji materialno – bytowej i zdrowotnej,
- członków rodzin osób starszych,
- kadry MOPS.

II. Podstawa prawna Programu

- ustawa o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930),
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 – 2020,
- Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku,
- Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 – 2021.

III. Diagnoza społecznej sytuacji osób starszych

Podstawą do opracowania Programu było rozpoznanie problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem diagnozy osób starszych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski. Analiza zebranych danych ma na celu zidentyfikowanie tych zdarzeń i sytuacji społecznych, które ze względu na dotkliwość wymagają stosownego wsparcia tych osób.

Diagnoza osób starszych oparta jest na badaniu źródeł zastanych. W Programie zostały wykorzystane dane ze sprawozdań rocznych z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS, w tym Zespołu do spraw osób starszych i niepełnosprawnych oraz Działu usług opiekuńczych i specjalistycznych, a także dane z Głównego Urzędu Statystycznego i banku Danych Lokalnych dla województwa świętokrzyskiego. Analiza danych obejmuje okres trzech lat, tj. od 01.01.2013 r. do 31.12.2015 r.

Uzupełnieniem diagnozy jest analiza SWOT, pozwalająca na określenie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla lokalnego systemu wsparcia osób starszych. Tak przeprowadzona analiza pozwoliła na identyfikację zasobów MOPS oraz realizowane zadania na rzecz seniorów w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski.

Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem powszechnym i nieodwracalnym. To proces zwiększania się udziału osób w starszym wieku w ogólnej liczbie ludności. Spowolnienie rozwoju demograficznego i znaczące zmiany w strukturze wieku mieszkańców jest obserwowane nie tylko w Polsce, ale również na terenie Ostrowca Św.

Tabela 1. Struktura ludności miasta Ostrowca Św. w latach 2013-2015.

L.p.	Wyszczególnienie	2013	2014	Wzrost/spadek liczby ludności do roku ubiegłego	2015	Wzrost/spadek liczby ludności do roku ubiegłego
1.	Stan ludności ogółem, w tym:	72 277	71 728	- 549	69 257	- 2 471
	- mężczyźni	34 261	33 712	- 549	31 501	- 2 211
	- kobiety	38 016	38 016	-	37 756	- 260
2.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem	11 102	11 102	-	10 824	- 278
3.	Ludność w wieku produkcyjnym ogółem	45 877	45 877	-	44 940	- 937
4.	Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem	15 298	15 298	-	15 961	+ 663

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WSO UM - Ostrowiec Św. i BDL – Kielce.

Ogólna liczba mieszkańców naszego miasta systematycznie się zmniejsza. Zauważalny jest spadek liczby dzieci i osób w wieku produkcyjnym. Natomiast znacząco wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym i na dzień 31.12.2015 r. wyniosła 15 961 mieszkańców. Na uwagę zasługuje fakt, iż w tej grupie osób aż 8003 osoby mają 70 i więcej lat.

Interesującym zagadnieniem jest stosunek osób starszych do ogólnej liczby mieszkańców jak również w stosunku do osób w wieku aktywności zawodowej, dane te przedstawia poniższa tabelka.

Tabela 2. Udział procentowy osób starszych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w Ostrowcu Św. w latach 2013-2015.

L.p.	Rok	Ogólna l. mieszkańców	L. osób w wieku poprodukcyjnym	Udział % osób starszych w stosunku do ogólnej l. mieszkańców	L. osób w wieku produkcyjnym	Udział % osób starszych w stosunku do l. osób w wieku poprodukcyjnym
1.	2013	72 277	15 298	21,16%	45 877	33,34%
2.	2014	71 728	15 298	21,33%	45 877	33,34%
3.	2015	69 257	15 961	22,66%	44 940	35,51%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WSO UM - Ostrowiec Św. i BDL – Kielce.

Osoby starsze na terenie miasta Ostrowca stanowią 22,66% w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców. Natomiast w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym osoby starsze stanowią 35,51%.

Według Edwarda Rosseta, o społeczeństwie demograficznie starym mówi się wówczas, gdy powyżej 12% ogółu ludności stanowią osoby w wieku 60 lat i więcej. Według normy ONZ starość demograficzna wyznaczona jest granicą stałą dla obu płci, tj. 65 lat. Przekroczenie wskaźnika 7 % dla ludności w wieku 65 lat i starszych w ogólnej strukturze społeczeństwa oznacza próg starości demograficznej. Natomiast przekroczenie 10 % wskaźnika świadczy już o zaawansowanej starości demograficznej¹.

Osoby starsze systematycznie doświadczają licznych problemów, wśród których najczęściej wymienia się choroby znacząco ograniczające sprawność fizyczną i umysłową do samodzielnej egzystencji, a także ubóstwo. Dlatego wiele osób starszych korzysta z pomocy MOPS, dane z tego zakresu przedstawia poniższa tabelka.

Tabela 3. Liczba ludności w Ostrowcu Św. w latach 2013 – 2015, a liczba osób starszych korzystających z pomocy i udział % tych osób w ogólnej populacji mieszkańców.

L.p.	Stan na 31 grudnia	Liczba ludności ogółem	Ogólna liczba osób korzystających z pomocy MOPS	Liczba osób starszych objętych pomocą społeczną	Udział % osób starszych korzystających z pomocy w stosunku do ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej	Udział % osób starszych korzystających z pomocy w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców
1.	2013	72 277	4 301	325	7,56%	0,49%
2.	2014	71 728	4 361	362	8,30%	0,50%
3.	2015	69 257	4 102	364	8,87%	0,53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2013 – 2015 oraz WSO UM - Ostrowiec Św. i BDL – Kielce.

¹ J. Kurkiewicz, Podstawowe metody analizy demograficznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992, s. 57.

Od 2013 r. systematycznie wzrasta liczba osób starszych korzystających z pomocy MOPS. W ostatnim roku osoby starsze stanowiły 8,87 % (364) ogółu osób korzystających z pomocy społecznej. Natomiast w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w 2015 r. 0,53 % osób starszych skorzystało z pomocy MOPS.

Istotnym zagadnieniem jest ile osób starszych korzysta z pomocy spośród ogólnej liczby osób w wieku poprodukcyjnym mieszkających na terenie naszego miasta. Informacje z tego zakresu przedstawia tabela nr 4.

Tabela 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym miasta Ostrowca Św., a liczba osób korzystających z pomocy MOPS w latach 2013- 2015.

L.p.	Rok	L. osób w wieku poprodukcyjnym na terenie miasta	L. osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy MOPS	Udział % osób korzystających z pomocy MOPS w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców
1.	2013	15 298	325	2,12%
2.	2014	15 298	362	2,36%
3.	2015	15 961	364	2,28%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2013 – 2015 oraz WSO UM - Ostrowiec Św. i BDL – Kielce.

Osoby starsze korzystające z pomocy MOPS stanowią 2,28% wszystkich osób w wieku poprodukcyjnym.

Analizując sytuację materialno-bytową osób starszych zwróciliśmy również uwagę na takie kategorie jak wiek i płeć, dane zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy MOPS wg kategorii wiek i płeć w latach 2013 - 2015.

L. p.	Wskaźnik	2013		2014		2015	
		Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
1.	Wiek 0 - 17	328	393	454	495	341	372
2.	Wiek produkcyjny	1 063	881	919	836	846	837
3.	Wiek poprodukcyjny	235	90	265	97	261	103

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2013 - 2015.

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej seniorzy stanowią najmniej liczną grupę w stosunku do pozostałych kategorii wiekowych. Jednak z pomocy społecznej w wieku poprodukcyjnym w znacznej części korzystają kobiety.

Jednym z najbardziej poważnych problemów wśród osób starszych są choroby, inwalidztwo oraz stopniowe ograniczanie sprawności fizycznej czy umysłowej. W takiej sytuacji seniorzy

wymagają wsparcia ze strony osób drugih w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Tabela 6. Liczba osób starszych i przewlekle chorych wg kategorii wiek korzystających z usług opiekuńczych MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2013 – 2015.

L.p.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
2.	Osoby od 61 do 75 lat (podeszły wiek)	51	66	65
3.	Osoby od 76 - 90 lat (wiek starczy) wiek starczy	102	87	88
4.	Osoby powyżej 90 lat (wiek sędziwy, długowieczność)	8	16	15
5.	Ogółem	161	169	168

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w okresie od 2013 - 2015.

Z usług opiekuńczych najwięcej osób korzysta w przedziale wiekowym 76 – 90 lat, ale nieznacznie wzrasta liczba osób po 90 roku życia.

Osoby starsze z uwagi na trudną sytuację materialną zdrowotną korzystają ze zróżnicowanych form pomocy społecznej. W poniższej tabelce prezentujemy dane uzyskane z analizy sprawozdań MOPS-u.

Tabela 7. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze zróżnicowanych form pomocy świadczonych przez MOPS w Ostrowcu Św. w latach 2013 - 2015.

Lp.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015
1.	Usługi opiekuńcze	161	169	168
2.	Usługi opiekuńcze w formie pomocy sąsiedzkiej	17	17	15
5.	Liczba dowiezionych obiadów w roku	93	95	82
6.	Liczba osób korzystających z usług DDPS od października 2015 r. DD Senior - WIGOR	25	23	33
7.	Liczba osób umieszczonych w DPS	25	18	9
8.	Liczba osób korzystających z zasiłku stałego	121	125	143
9.	Liczba przyznanych świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego	236	238	233

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań wykonywanych przez MOPS w okresie od 2013 - 2015.

Najwięcej osób korzysta z pomocy społecznej w formie świadczeń finansowych takich jak zasiłki stałe i dodatki mieszkaniowe, co wskazuje na trudną sytuację materialną osób starszych. Druga forma pomocy związana jest z ograniczoną sprawnością seniorów. Z usług opiekuńczych

i specjalistycznych w 2015 r. skorzystało w sumie 183 osoby. Niektóre z tych osób otrzymywały również świadczenia w formie dowozu obiadów do domu.

W porównaniu do lat ubiegłych spadła liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej, a nieznacznie wzrosła liczba osób uczestniczących w zajęciach Dziennego Domu Senior – WIGOR. Wśród zróżnicowanych form pomocy skierowanych do osób starszych najmniej osób korzysta z usług opiekuńczych w formie pomocy sąsiedzkiej.

Analiza danych demograficznych i prognoz długoterminowych wskazuje na przyrost odsetek osób starszych i to najczęściej na terenach miast. Przebieg zmian liczebności populacji 60 + pokrywa się z występowaniem wyżów i niżów urodzeń w II połowie ubiegłego wieku. Dynamika tego procesu ulegnie spowolnieniu po 2020 r. aż do 2035 r. Dopiero od 2050 r. ponownie nastąpi znaczny wzrost liczby osób starszych. Prognozy długoterminowe wskazują na zjawiska podwójnego starzenia się społeczeństwa. Polega on na zwiększaniu się udziału liczby ludności w wieku 80 lat i więcej w liczbie ludności w wieku 65 lat i więcej. Tendencja taka będzie miała również wpływ na konieczność wprowadzenia istotnych zmian w polityce społecznej na terenie miasta Ostrowiec Św.

IV. Analiza SWOT

Jest to najbardziej rozpowszechniona metoda badawcza w obszarze problemów społecznych i polityki społecznej. Analiza SWOT jest to sposób identyfikacji słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń w sferach działalności i funkcjonowania człowieka. Oparta jest na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie Ostrowiec Św.

W odniesieniu do planowania wspierania osób starszych na terenie Gminy Ostrowiec Św. poszczególne czynniki zostały pogrupowane wg poniższego sposobu:

- 1) mocne strony - wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną osób starszych, to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych,
- 2) słabe strony - wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną, to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój,
- 3) szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu - zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów, wydarzenia i procesy, które w przyszłości mogą przynieść pozytywne społecznie efekty,
- 4) zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu - zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów, zbiór wydarzeń i procesów, które oceniane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa.

Najogólniej rzecz ujmując, analiza SWOT jako metoda diagnostyczna, polega na zbadaniu silnych i słabych stron badanego obszaru, następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w bliższym i dalszym otoczeniu. Analiza pozwala oszacować potencjał, jakim dysponujemy oraz odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu nasze zasoby odpowiadają potrzebom i wymogom środowiska, w którym działamy. Analiza SWOT stanowi istotny zbiór informacji, na podstawie, których możliwe jest wytyczenie celów strategicznych Programu dając podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań.

Mocne strony	Słabe strony
• Zwiększający się poziom świadomości na temat starzenia się społeczeństwa • Dobrze wykwalifikowana kadra pomocy społecznej • Dobrze funkcjonujący Zespół ds. osób starszych i niepełnosprawnych • Dobrze funkcjonujący Dział usług opiekuńczych i specjalistycznych • Zróżnicowane oferty pomocy dla osób starszych świadczonych przez MOPS • Dobrze zorganizowane usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób starszych i chorych • Wypracowane mechanizmy dostosowania wsparcia i opieki do potrzeb osób starszych w miejscu zamieszkania • Dobrze funkcjonujący Dzienny Dom „Senior – WIGOR” • Funkcjonowanie na terenie miasta Zakładu Opiekuńczo - Leczniczego	• Brak skoordynowanej pomocy i polityki społecznej zorientowanej na seniorów • Wykluczanie społeczne osób starszych • Zła kondycja finansowa osób starszych • Niewystarczająca liczba instytucji wspierających seniorów • Brak poradnictwa geriatrycznego • Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego osobom starszym • Niepełna diagnoza sytuacji i skali potrzeb osób starszych • Niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów • Długie oczekiwanie i niedostateczna liczba miejsc rehabilitacji stacjonarnej • Ograniczona liczba miejsc w pałaczkach opieki całodobowej i wsparcia dziennego • Niedopracowany system przepływu informacji pomiędzy realizatorami i odbiorcami usług oraz zbierania i przetwarzania danych na temat usług dla seniorów

Szanse	Zagrożenia
• Dobrze zdiagnozowane główne problemy osób starszych przez MOPS • Różnorodność specjalistycznych świadczeń zdrowotnych • Rozwój wolontariatu świadczącego dodatkową pomoc na rzecz osób starszych • Rozwój idei, miejsc i usług przyjaznych seniorom w przestrzeni publicznej	• Starzenie się społeczeństwa • Wykluczanie z życia społecznego osób starszych • Wysokie koszty utrzymania osób starszych w domach pomocy społecznej • Odległe wizyty do lekarzy specjalistów • Negatywne stereotypy na temat funkcjonowania osób starszych

• Możliwość pozyskania środków finansowanych przeznaczonych na podnoszenie standardów usług na rzecz osób starszych • Zaangażowanie mediów w problematykę senioralną • Zaangażowanie rad osiedlowych w problematykę osób starszych zamieszkałych na terenie dzielnicy • Określenie i zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych • Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020 • Przeciwdziałanie stereotypom na temat starości	w społeczeństwie i ich potrzeb • Osłabienie więzi rodzinnych w wyniku konsumpcyjnego stylu życia, wyjazdów w celach zarobkowych • Słaba kondycja finansowa instytucji działających na rzecz osób starszych • Obniżający się standard życia osób starszych • Gwałtownie wzrastająca liczba osób w wieku 60 + wymagających wsparcia • Zmieniający się model rodziny- osłabienie więzi • Brak umiejętności i kondycji zdrowotnej wśród członków w zakresie opiekowania się osobami starszymi • Zjawisko gerontofobii i ageizmu wobec osób starszych

VI. Cele strategiczne i szczegółowe

1. Poprawa społeczna obrazu starości, poprzez wspieranie działań:

- 1) na rzecz zwiększenia uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym,
- 2) promujących pozytywny wizerunek seniora,
- 3) przygotowujących średnie pokolenia do starości,
- 4) promocji zdrowia i działań edukacyjnych.

2. Zapewnienie wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku, poprzez różnorodne świadczenia wspierająco – opiekuńcze:

- 1) pomoc materialna, usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, praca socjalna,
- 2) pomoc dla rodzin opiekujących się osobami w wieku starszym, poprzez usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, grupy wsparcia, doradztwo, pomoc materialną, pracę socjalną,
- 3) wsparcie pracy środowiskowej na rzecz seniorów uczęszczających do Dziennego Domu Senior – WIGOR,

- 4) prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy - dziennego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 5) prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy - dziennego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami pamięci, a w szczególności z chorobą Alzheimera,
- 6) współpraca z placówkami wspierającymi osoby starsze np.: instytucje, służba zdrowia, organizacje pozarządowe i inne na terenie Gminy,
- 7) promowanie rodzinnych domów pomocy dla seniorów,
- 8) organizowanie opieki dla osób wymagających całodobowej opieki, w tym mieszkania wspomagane i chronione,
- 9) dostarczanie wsparcia seniorom w sytuacjach kryzysowych:
  - poradnictwo,
  - doradztwo,
  - wsparcie psychologiczne i mediacje.

3. Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości wsparcia i opieki nad osobami starszymi:

- 1) specjalizacja kadr pomocy społecznej w zakresie specyficznych schorzeń (otępienie, demencja, choroba Alzheimera i inne) i potrzeb osób starszych,
- 2) doskonalenie wiedzy zawodowej pracowników socjalnych w zakresie udzielania pomocy i wspierania osób starszych - rozwój specjalistycznej pracy socjalnej na rzecz seniorów,
- 3) doskonalenie wiedzy opiekunek w zakresie opieki geriatrycznej,
- 4) odwiedzanie osób starszych powyżej 70 roku życia w ich miejscu zamieszkania przez pracowników socjalnych MOPS celem ustalenia sytuacji socjalno – bytowej i przedstawienia aktualnych ofert pomocy,
- 5) opracowywanie standardów form pomocy i wsparcia dla osób starszych i ich rodzin, które bezpośrednio sprawują opiekę nad nimi,
- 6) prowadzenie monitoringu sytuacji osób starszych na terenie Gminy,
- 7) przedstawianie co roku problematyki osób starszych na sesji Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego.

VII. Wskaźniki do Programu, tj. liczba:

- 1) podmiotów świadczących usługi opiekuńcze,
- 2) osób starszych korzystających z pomocy finansowej MOPS,
- 3) osób starszych korzystających z usług opiekuńczych,
- 4) osób starszych korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych,

- 5) osób starszych korzystających ze wsparcia dziennego w placówkach na terenie Gminy,
- 6) osób starszych z terenu Gminy umieszczonych w domach pomocy społecznej,
- 7) pracowników pomocy społecznej przeszkolonych w zakresie potrzeb seniorów,
- 8) rodzinnych domów pomocy, wysokość środków przeznaczonych na wsparcie tych rodzin, opiekujących się osobami starszymi,
- 9) podmiotów współpracujących na rzecz osób starszych z MOPS- em,
- 10) wprowadzonych dobrych praktyk w obszarze wspierania osób starszych.

VIII. Zasady wdrażania i realizowania Programu

Działania związane z upowszechnieniem Programu będą należeć do MOPS –u w Ostrowcu Św. Zadania zawarte w Programie będą podejmowane również we współpracy z innymi podmiotami gminnymi oraz organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi na rzecz wspierania osób starszych.

Wdrażanie Programu będzie miało charakter ciągły i otwarty dlatego odstąpiono od harmonogramu realizacji działań. Celowe jest pozostawienie pewnej elastyczności co do charakteru jak i terminów podejmowania poszczególnych działań z uwagi na specyfikę potrzeb w obszarze polityki senioralnej.

1. Ewaluacja

Celem ewaluacji w pomocy społecznej jest dostarczanie obiektywnej i rzetelnej wiedzy o jakości wsparcia. Pozwala to na ciągłe doskonalenie usług socjalnych, dostosowanie do potrzeb odbiorców pomocy i utrzymywanie jak najwyższej jakości świadczonych usług. Istotą ewaluacji jest wykorzystanie jej wyników. Ta metoda wspomaga proces zarządzania na każdym etapie wdrażania działań.

Ewaluacja zaproponowanych rozwiązań w Programie zostanie przeprowadzona po jego zrealizowaniu. Jej przedmiotem będzie uzyskanie odpowiedzi na pytania:

- czy zrealizowane działania przebiegały zgodnie z planem,
- w jaki sposób zostały zrealizowane zamierzone cele,
- czy udało się osiągnąć zamierzone cele i rezultaty.

Tak pozyskana wiedza pozwoli w przyszłości podjąć najlepsze z możliwych rozwiązań dotyczących co do dalszego realizowania zaproponowanych działań, czy ewentualnego wprowadzenia zmian w Programie.

2. Monitoring

Monitoring to skuteczne i efektywne narzędzie operacyjne umożliwiające zarządzanie Programem. Proces monitorowania będzie polegał na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów założonych w Programie. Pozwoli to ocenić postępy z prowadzonych działań, zweryfikuje kierunek zmian, z także umożliwi bieżącą

modyfikację działań oraz dostosowanie zapisów Programu do zmieniających się warunków. Mierzone będą w szczególności wartości wskaźników opracowanych na użytek systemu monitorowania.

Za monitoring odpowiedzialny będzie MOPS, który ze zgromadzonych danych będzie sporządzał corocznie pisemne sprawozdanie i przedkładał je Prezydentowi Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego, w terminie do 31 marca każdego roku następującego po roku sprawozdawczym.

3. Finansowanie

Zakres realizacji działań ujętych w Programie w znacznej mierze uzależniony będzie od wielkości środków finansowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Samorządu Gminy i pozyskanych środków zewnętrznych.

Podstawowymi źródłami finansowania Programu będą:

- budżet państwa,
- środki finansowe Gminy,
- środki zewnętrzne, w tym fundusze unijne,
- środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe zaangażowane w realizowanie Programu.

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim
mgr Magdalena Kaliniewicz